

מסכנות קטנות מסכת טופרים פרק יז הלכה יב
פוחח, הנראיין כרעינו, או בגדי פורומים, או מי שרא
אוולה אינו רשאי להוציא בירכה מזווג גבוי דח' גבוי

מגולה איננו רשאי להוציא הזכרה מפי ; ובין כך ובין כך מתרגם, אבל אין קורא בתורה, ואני עובר לפני התיבה, ואני נושא את כפין.

זקון המלובושים לצד מתכוון תחילה ומצין עצמו ומזהדר שנאמר השתחוו להי בהזורת קדש, ולא יעמור בתפלה באפונדתו ולא בראש מגולה ולא ברגלים מגולות אם דרך אנשי המקום שלא יעדמו בפני הגזוזלים אלא בבתי הרגליים.

ש אומרים שאסור לחייב אוצרה מפיו בראש מגולה, ו"י"א שיש למחות שלא ליכנס בבח"ג בגלוי הראש.

דעת הארץ כז

כימן ח'ז

ח'ו

6

סימן ר

תאלה: האם מותר לנערות רוקחות, שרגילותות ללבת תמיד בגילוי הראש, להתפלל ולברך ברכות ללא פיסוי ראש?

גשובה: במקצת טופרים (פרק יד הלכה טו) איתא: "פוחח שנראים כרעני או כי שראשו מגולה, מותר לו לפרט על שמע, ויש אומרים כי שכרעני טגולים ובגדיו פרומים פורט על שמע, אבל לא מי שראשו מגולה, שאינו ששי להוציא אוכרה טפיו". וכתב הבית יוסף (בסיימן צא), שנראה שמתהלך שם היא אם מותר לבקר בגilio הראש או אסור. ופסק ריבינו ירוחם (סוף נথיב טו) שאסור לבקר בגilio הראש. והחוי נקטינן. ע"כ. וו' לשון מרן בשלחן ערוך טיטמן צא סעיף ה): "יש אומרים שאסור להוציא אוכרה מפהו בראש מגולה, ויש אומרים שיש למחות שלא להיכנס לבית הכנסת בגilio הראש". והדבר ברור שדעת מרן לפסוק כדעת הייש אומרים (שהחניה מתחלה) שאסור לבקר בראש מגולה, וכדבריו בבית יוסף, והיש אומרים בתראי, באו להוסיפה שנם היכנים בלבד בבית הכנסת אסור, וש למחות על כן. (וזו הוי סברת ריבינו פרץ שהובאה בבית יוסף בשם חכל בו, וכן הוא בארכות חיים דיני בית הכנסת עות ז', דף ח' ע"ב). וכן פסק עוד מרן בשלחן ערוך הלכות ברוכות (טימן רז עיקף ג') וזה לשונו: "ואפיקלו אם איתן ערום, אם לכו רואה את הערויה או שראשו מגולה אסור לבקר". אתה הראת לדעת שמרן השלחן ערוך פוסק לאסור לבקר בגilio הראש. וכן דעת הגאון רבי ישראל איסרלן בש"ת תרומות החדש (טימן ע"ש). (וראה בפסקים וכתבים לטהרא"י הניל בסיימן רב. וו"ס). ואולם

ואם יכול לומר כל המומרים עם ברוך שامر וישתבח לפני התפלת, ונשאר לו עוד קצת זמן, יאמר מסדר הקרבנות על פי מה שכתב בשוויה רב פעלים חלק ב' (חקל אורח חיים סימן ז'). שיתחייב: לפמיכך אנתנו חייכים להזותה לך וכורע עד פסוק שמע ישראל, ובברוך שם, שאמרינו שהצורך גדול על פי הקבלה, ואחר כך יאמר, ימי רצון מלפנייך כי אלהינו ואלhaiyi אבותינו אהמתוחל לנו וכורע, ופרשות האמץ, ופרשת הקטרות, וביריותה של פטום הקטרות, עד רבנן שעמנון ג' גם מילא אמרה, ולא עד בכלל. ואחר כך, אונא בכח וכורע עד איזו מקום של זוחמים, ולא עד בכלל. ואחר כר הוועו לתה' קראו בשם ערד ובנבייא אל מרען. ואחר כר אל נקומות ה' עד והשווה המלך יעננו ביום קראנו. ואח"כ ה' מלך ולמונצח, ברוך שامر והלאה. ע"ש. וראה עוד בשוויה איש מצחיה חלק א' (סימן טו דף מב סע"א, ודף ע' ע"ג) מה שכתב בהז.

ר' נ שיטוך ל.3 (5)
כ"ג

ולפי הסברו זה של החותם סופרarti שפיר הכל, וכמיין
חומר,athi שפיר מה שלא החמירו אבותינו בכלל
בגלו ראש דנקבות פנויות, וכפי הסבריו חמורש בזה
של החותם סופר, מפני שעיקר החומרא שקיבלו בו
עלינו בוכרים הוא מדינה מכח שעשווהו כן ע"ז
תק לע"ז, וזה עשוו כן רק בוכרים ולא בנקבות
שאדרבא איתם היו קפיא בינויהם שלא תלכנה בגילוי
ידאש לבית ע"ז, ואתי שפיר נמי מה שלא החמירו
אבותינו עלינו ע"כ"פ בשעת הוכרת ד' ואמרית דברים
שבקדושה יכזו ראשן אף הפנויות, מפני שהיו אדרבא
לייה גראה וזה ממש כתlicha בחוקותיהם, דהה המה
טמקפדים כן שלא תלכנה הנשים בגלו רаш לבית
ע"ז, וכך היה יוצא איפוא גם בפנויות, שבדרך כלל
החולכות גלוות ראש, ורק בהוכרת ד' ואמרית דברים
שבקדושה ככזאת ראשן, והיה יוצא שכין בהפסדן,
משום כד כבם שלא החמירו עליהן בדרך כלל שלא
تلכנה גלוות ראש כך לא החמירו במיעוד בשעת
הוכרת ד' ואמרית דברים שבקדושת.

(H) **תְּמִימָה** וְ**עַדְתָּה**

(ב) מעתה למאי טבתנור ג'הסיג קריילס נטול
גנולי רלהט כוון מוד קדונ כי צור גלון
נטוס מלון דון לאט נצין לפק, נזין קון נקמה, זומס
טוס גליסוניכס, פסונ, דמל בכוייס וכומריס מועל
כווצ, נמהות צויליכס, בלט והו נכס נלקוט טס קליילס
טהו נמהות, גיגויל, לרל, וויניג זט זיכנום גאנטי ספר
כמזריס לטהי נכהוות נקלורה נהיילס גיגויל לרל,
לו מל מוכ למון, כי צענן לייסס לן בגדל דון להט
הנא, וגין נד לולטה, ובוקלא גועל כל בזוויס סט
פיזס לממות, וכיר טפי צי' זט זט זט זט זט
חאלר לטחות רטט בכנייס ווואסוי פיעויכו הימאה
דזנויל, וכיר ט, גזון קיון, צזון קריילס צט טס כור זונר ונן
טזיר לא' הפס לדלטס סי' זט לורי צט' חיל הסול נטוצר
כ' גיגלו רלהט וכיר זליגוות נירא זט סטס בטזולות
לפינן נרכת פיצולא זט זט זט זט זט זט זט זט זט
הויט לאטפז ופסונ, וט יקון נצע קהויסט לאט גענזהו
ויגתחו, לירט מפיו ולעוזו צאנט זט זט זט זט זט
זויום ומײַן קריילס.

בדיה נכמכוּשׁ הדאיַא

**פנויות בכיסוי הראש בטורה ותפילה
לקט מקורות - הרב אריה פרימר**

הרמ"כ"ם (פרק ה' מהלכות תפלה הלכה ה') פסק, שצרכי לתקן מלבושים ול齊ון ולהדר עצמו ולאחר כך יתפלל, שנאמר השתחוו לה' בהדרת קודש. „לפיכך לא יעמוד להתפלל בראש מגולה“. ע"ב. ומוכח ששאר ברכות מותר לברך בגילוי הראש, וזהו כדעת חנוך קמא שבמסכת סופרים הנ"ל. וכן כתוב הגאון רבי יהודה עייאש בספר לחם יהודה (פרק ה' מהלכות תפלה דף יט ע"ג), שהרמ"ם סובר שאנו אסור בגילוי הראש אלא בשעה שעומד בתפלת שמונה עשרה, אבל בשאר ברכות מותר, וכדעת חנוך קמא שבמסכת סופרים. ע"ש. וכן כתוב בספר מטה אפרים ארדייט (פרק ז' מהלכות ברכות דף טו ע"ב). והאור זרוע חלק ב' (סימן טמן כתוב, הכל עולים למנין שבעה ואפילו קטן, נראה בעניין שצרכי ליהר שקטן לא יקרא בתורה בראש מגולה, כי שמא הלכהysis אומרים שבמסכת טופרים פרק יד, שמי שראשו מנוללה לא יפרום על שם, ולא יקרא בתורה וכו'). ואפשר שבקריאת התורה גם תנא קמא מורה. ואין נראת בעניין מנהג רבותינו אם לא כדעת תנא קמא שבמסכת טופרים. ע"ב. ובש"ת ריבינו שלמה לורייא (סימן עב) כתוב, שאפ"ה שמהרא"י פשוט לו שאסור להזכיר השם בגילוי הראש, הנה מצאתי במסכת סופרים פרק יד מחלוקת בזות. ורבינו ירוחם פסק כהויש אומרים לאסור. ואלמלא שאינני רגיל להלוק על הראשונין, אם אין גודל שיטי עניין, היהתי נטה להקל לברך בגילוי הראש, על פי המדרש (ויקרא רבה פרשה כז), לא הטרחת עליום לקורא קריית חדש (סימן צא סעיף ג'). נס מדברי הרא"ש בפסקיו פרק הרואה (ברכות ס': מוכת, שמן הדין מותר לברך בגילוי הראש. וכן חוא דעת הרשב"א בתשובה (סימן קגנ)). וכן מוכת המכתם (ברכות ס'), ובארחות חיים (הכלות מאה ברכות אותן ה'). וזאת לפי פירושו של מרכן היכית יוסוף (סימן טז) בעניין ברכת עוטר ישראאל בתפארה. ע"ש. וכן הוכחה במשור בכירורי הנר"א (סימן ח' סק"ז) מהגמרא ברכות הנ"ל, שرك מدة חסידות היא שלא להזכיר השם בגילוי הראש, אבל מן הדין מותר, וכתנאנא קמא דמסכת טופרים. ע"ש. וכן אין לנו להלכה אללא כפסק מרכן השלחן עורך הנ"ל שאסור לברך בגילוי הראש. וכן פסק מרכן החזק"א בספר טוב עין (סימן ייח אוות לט), שהעicker כדעת טרין השלחן עורך שאסור לברך בגילוי הראש, וכל שכן שאסור להתפלל בגילוי הראש. וכן פסק הגאון רבי רפאל אנקאווא בש"ת קרני ראמ (סימן רכל). ובש"ת עוד כזה בשרו"ת קריית חננה דוד חלק ב' (חילך אורח חיים סימן לד), ולכוארה היה נראה מסתומות דברי הפוטקים האוסרים לברך בגילוי הראש, ולא כוארה היה נראה מסתומות דברי הפוטקים האוסרים לברך בגילוי הראש, שאין חילוק בזה בין איש לאשה, ובין נערות רווקות שדורכן לכת ע"ש.

בגilio הראש, לנשואות שתיקיות לכטוט ראשן כשוואות לרשות הרבים, שוכלם חיבים בכיסוי הראש בעיט שמכירים שם ה' בתפלת ובברכות ובקראה בתורה. אלא שעיננו הראות שבבית הספר החורדי „בית יעקב“, שנוסף על גדי גדי עולם, אין הבנות נהנתן לכטוט ראשן בשעה שברכות או קוואות בתנ"ך ומוכריות שם ה'. וכןראה שטוכרים לאחלה כזה בין אנשים ששותה דרך ארין היה לכטוט ראשן בפני גודלים, כמוואר בקידושין (לג). ובמסכת כליה (שהובאה בהר"ן קידושין נ). ולכנן אם יברכו בגילוי הראש נחשב הדבר כלול במורא שמים, מה שאין כן בנות רווקות שדורכן לכת תמיד בגילוי הראש עד לנישואיהם, איןן צרכות לכטוט ראשן גם בשעה שטוכירות שם. וזאת בצרופ רבותינו שבצורת והרמ"ם שטוכרים שמותר לברך בוגilio הראש (אפילו לאנשים). כדעת חנוך קמא שבמסכת טופרים, ומשום שבשל טופרים הילך אחר המיקל (עכוזה זורה ז). וכן כתוב (לדעתם) מרכן החיד"א בש"ת חיים שאל חלק ב' (סימן לה). ועוד שמתנות דברי הש"ס שלנו בברכות (ס': מוכח לאחלה, וכטו שכות הנר"א, על פי הרשותים הנ"ל). וכן דעת התהשר"ל והפרוי חדש מעיקר הדין. בגין נערות רווקות שיוכבד עליהם לכטוט ראשן בכל עת שיוציאו שם ה' בפקדים ובברכות, דינחו אותן על עיקר הדין. ואמנם טעם זה יכול כדי שלא למתנות בתוקף בידי התקינות בוה, שיש להן על מה שישטמו, מכל מקום נראה יותר שכתחלה ראוי להורות גם לנערות פניוות לכטוט ראשן בעיט שטוכירות, וכל שכן בעיט שמתפללות תפלה שמונה עשרה. (שאף לדעת הרמ"ם צריך להחמיר בו). וכן פסק הרה"ג הקדוש רבי מצליה מאו זצ"ל בש"ת איש מצליה (חלק אורח חיים סימן כד). שיש להנгин שגמ נערות פניוות יכטו ראשן בעיט שטוכירות ומתפללות, או כשקוראות בתנ"ך ומוכריות שם ה', וישן היה המתג בכתה מארצות המזרח. ע"ש. וכן העלה הרה"ג רבי עובדיה הדראי זצ"ל בש"ת ישבדי חלק ז' (דף רפט ע"א). ע"ש. וחוכה קדושה על ראשי ומנהלי בתיה הספר, „בית יעקב“, לעמוד על המשמר, ולהורות לתלמידות בית הספר לכטוט ראשן בעיט שמתפללות ומברכות וקוראות בתנ"ך, ולכל הפתוח בשעה שמתפללות. ודבריו הכתים בנהת נשמעים כדי שימצאו און קשבת לדבריהם. וישאו ברכה מטה ה'.

סימן ז'

שאלה: המתפלל תפלה שמונה עשרה בלחש עם חזרת השlichah צבור, האם תפלו נחשבת כרין תפלה עצמאלי? ומה הדין בגין שיש בו ששה שמתפללים יהודין, עם צירוף ארבעה שכבר התפללו, האם תפלה כזוות נחשבת תפלה עצמאלי, שרווכו של בגין ככלו?

ויקרא רבת (וילנא) פרשה כז
אמר ר' יצחק משל מלך שלח פרוזדורגמא שלו למדינה מה עשו בני המדינה עמדו על רגליים ופרעו את ראייהם וקרואה באימה וביראה ברותת ובזיע כד אמר הקב"ה לישראל הדא פרוסדורגמי' דידי לא הטרחות עלייכם ולא אמרתני אליכם שתהא קורין ק"ש לא עומדים על רגליים ולא פורען את ראשיכם אלא (דברים ו') שבתק בביינך ובליך בדרך ובשכוב ובקומך

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאות כפיט פרק ז
הלה ג

בשעה שיקץ בסוף שנותו מברך והוא על מותו כד: אלהי נשמה שננתה بي תורה אתה בראשה ואתה יצרתך ואתה נפחתת بي ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממי ואותה עתיד להזכיר בי לעתיד לבא כל זמן שהנשמה תלויות בקרבי מודה אני לפניך יי' אלהי רבנן כל המעשים ברוך אתה יי' המഴיר נשמות לפגרים מותים.

הלה ד
כשומע קול התרנגולים מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם הנוטן לשוכן בינה להבחן בין יום ובין לילה, כשהלובש בגדיו מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם מלביע ערומים, כשמניה סדינו על ראשו מברך אתה יי' אלהינו מלך העולם עוטר ישראלי בתפארה, כשמעביר ידו על עיניו מברך פוקח עורים, שישב על מותו מברך מתיר אסורים, כשמוריד רגלו מן המטה ומניחם על גבי קركע מברך רוקע הארץ על המים, כשעומד מברך זוקף כופים, כשנותל ידיו מברך אשר קדשו במצביו וצונו על נטילת ידים, כשרוחץ פניו מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם המעביר חבלו שני מעוני ותונמה מעפעפי יהי רצון מלפניך יי' אלהי ואלהי אבותי שתרגלני לדבר מצוה ואל תרגלני לדבר עבירה ועון ותשפט בי יציר טוב ואל ישלוט בי רע ותחזקני במצבותיך ותן חלקי בתורתך ותתני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעניינו כל רואי ותגמלני חסדים טובים ברוך אתה יי' גומל חסדים טובים.

פרק ב'

ברכות השחר

א. אסור להזכיר שם שמי בגלייזר-אש, וש למחותה שלא ליכנס לבית-הבנות. בגלייזר-אש. ואין הבדל זה בין גברים לנשים, וגם נשים חייבות לכוסות ראשן בשעת תפלה וברכות. נשות הלא מצות ועומדות הן לפסות רבך, והיבת היא לכוסות ראשנה. ולכאורה גם בנות רוקחות שיכסו הראש או תמן, אלא שכادر נמצאת היא בבית-יחירות (שביסוי הראש או הוא מודת חסידות), ורוצה להתפלל או לבך, היבת היא לכוסות ראשנה. ולכאורה גם בנות רוקחות היו צרכות לכוסות ראשן בשעת תפלה וברכות, אלא שכבר נהגו מקדמת דנא, להתפלל ולברך בגלייזר-אש, והנה להן לבנות ישראל.²

ב. לשון מרן בישוע"ץ סי' צ"א ס"ג הוא כך: "יש אומרים שאסור להוציא אוצרה מפני בראש מגולה". ולכאורה כיוון שכותב הלכה זאת בשם "יש אומרים" אינה פטוקת אבל בבית-יוסוף (שם) הביא מחלוקת ואשנונים בנה, וסימן "נראה שהיא מחלוקת אם מותר לברך בגלייזר הראש או אסור, וכיון דרבינו ירוחם פסק כמו"ז אסור כי נקטין". משמע שדעת מרן היא לאutor, ולכנן העתקנו הלכה זאת בפנים כאיסור פשוט ומוסכם.

2. כי אף"י שכטבנו בהערת הקדמת שפשות לאסור הזורת שם שמי בראש מגולה, הלא צייננו שהיא מחלוקת הפסוקים. וمفשט לשון התש"ס (ברכות ט') נראה שמותר להזכיר שם שמי בגלייזר-ראש, שכן אמרו שם: כי מיתuder אומר אלהי נשמה שגחתתי כי וכו' בא"י המഴיר נשמות וכו'. והרמב"ם (בפ"ז מה' תפלה ה"ג) פסק כל הסוגיא להלכה וזה לשונו: בשעה שיקץ... מברך... אלהי נשמה... בא"י המழיר... כשם קול התרנגולים מברך... משלובש בגדיו מברך... כשמניה סדינו על ראשו מברך בא"י עוטר

מקורי-חיים לבנות ישראל

אלגום ח' י"ז פ' 53

תפילה בגילוי ראש בדיעבד אצל גברים

تلמוד בבלי מסכת ברכות דף כב עמוד ב' היה מתפלל ומצא צואה במקומו, אמר רבה: אף על פי שחתטא - תפלו תפלת. מתקין לה רבא: והא (משל ב'א) זבח רשעים תועבה! אלא אמר רבא: הוイル וחטא, אף על פי שההתפלל - תפלו תועבה.

שולחן ערוך אורח חיים סימן עו סעיף ח קרא במקומות שראוី להסתפק בצואה, ומזכה אח"כ, צריך לחזור ולקרות. (משנה ברורה ס"ק ל: זבח רשעים תועבה דה"ל לבדוק המקומות). אבל אם אין המקום ראוי להסתפק בו, אין צריך לחזור ולקרות.ומי רגילים, אפילו מצאן במקומות שראוី להסתפק, אין צריך לחזור ולקרות.

שוו"ת אגרות משה חלק א"ח ד', סימן מ, ס"ק יד
מי שהתפלל בשוגג בגילוי ראש ובדבר אחד שהתפלל בשוגג בגילוי הראש, הנה לע"ד במדינותינו שהעכו"ם הולכין להתפללה דוקא בגילוי הראש וכן אומרים דברי תפלוותם דוקא בגילוי הראש שאיסור גמור הוא מדאורייתא להתפלל בגילוי הראש. דא"פ ששייך לפלוג על סברת הט"ז סימן ח' סק"ג שתוא איסור לאו אף היישיבה בעלמא בגילוי הראש דהו ג"כ מנהג העכו"ם, משום דאפשר שאין עשוין זה מצד איזהחק עכו"ם דהא גם הנכרים שאין עובדין ע"ז ג"כ הם הולכין ויושבין בגילוי הראש בידוע במדינות אלו שא"כ אין זה חוק עכו"ם וליכא האיסור אלא המדת חסידות. אבל בשעת דברי תפלוותם הוא חוק לתעכו"ם שלאו הוי לנו בלאו ממש להתפלל בגילוי הראש ואך ליכנס בבייהכ"ג بلا כייסוי הראש שא"כ תפלו תועבה וציריך לחזור ולהתפלל בדאיთא לגבי התפלל ומצא צואה במקומו בברכות דף כ"ב ואין לך תועבה גזולה מהתפלל בגילוי הראש כחוק העכו"ם לתפלוותם דהו תועבה גם בעצם דכל ענייני ע"ז נkräאו תועבה בקראי ומילא גם החוקים איך לעבדם הוא תועבה בלבד מה שהוא תועבה מצד זבח רשעים תועבה כמו בצואה מצד שחתטא, דודאי הי"ל להתבוננו אם כיסתה ראשו דהא שייך לארע דבר זה רק אצל אלו שדרבן לילך כל היום בגילוי הראש שאינו חושש למדות החסידות מאיזה טעם שלא אפשר לו שאיש בזה היה לו לאסוקי אדעתא ולעיין היטב אם כיסתה ראשו.... ואך למהרש"ל שהביא הט"ז בסימן ח' סק"ג בשעת הדחק יכול לבורך ברכבת הנהנו במתה שמכסה דאשו בידו, מ"מ בתפללה מסתבר שיזה אך מהרש"ל שאינו רשאי, ואם גמר תפלותו בגילוי הראש יצטרך לחזור ולהתפלל מאחר שבעצם אף באונס הויא תפלה זו תועבה וצ"ע לדינא.

שוו"ת אז נדברו, חלק ג', סימן ה
...ולענין אם התפלל בגילוי ראש, אפילו אם נאמר שיש בזה איסור ממש כמשמעות הפסיקים.... לא מיבעי שוגג דבוחאי תפילתו תפילה, אלא אפילו בمزין... אין צורך לחזור ולהתפלל. דין לנו לחודש דין שיש בזה משום "זבח רשעים תועבה" כמו במתפלל במקום שאינו נקי. ואפילו בדיון של מקומות שאינו נקי, אם האיסור הוא רק דרבנן - כגון נגד מי רגילים, קי"ל דבדיעבד א"כ לחזור ולהתפלל.